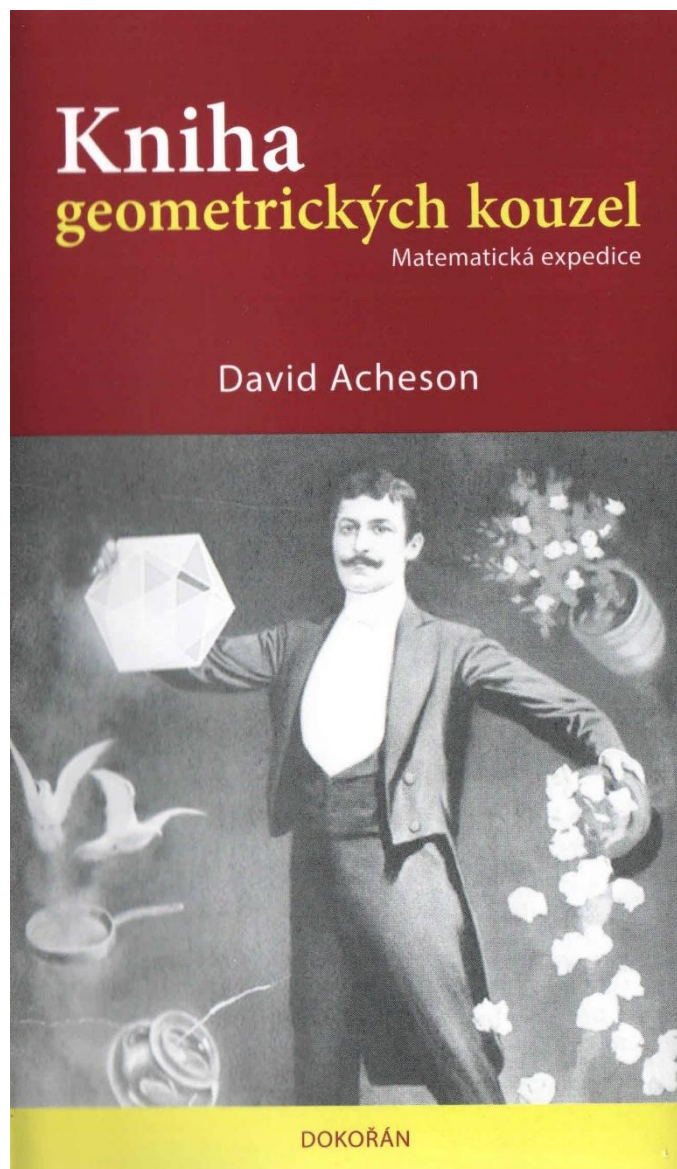

Trocha geometrie nikoho nezabije

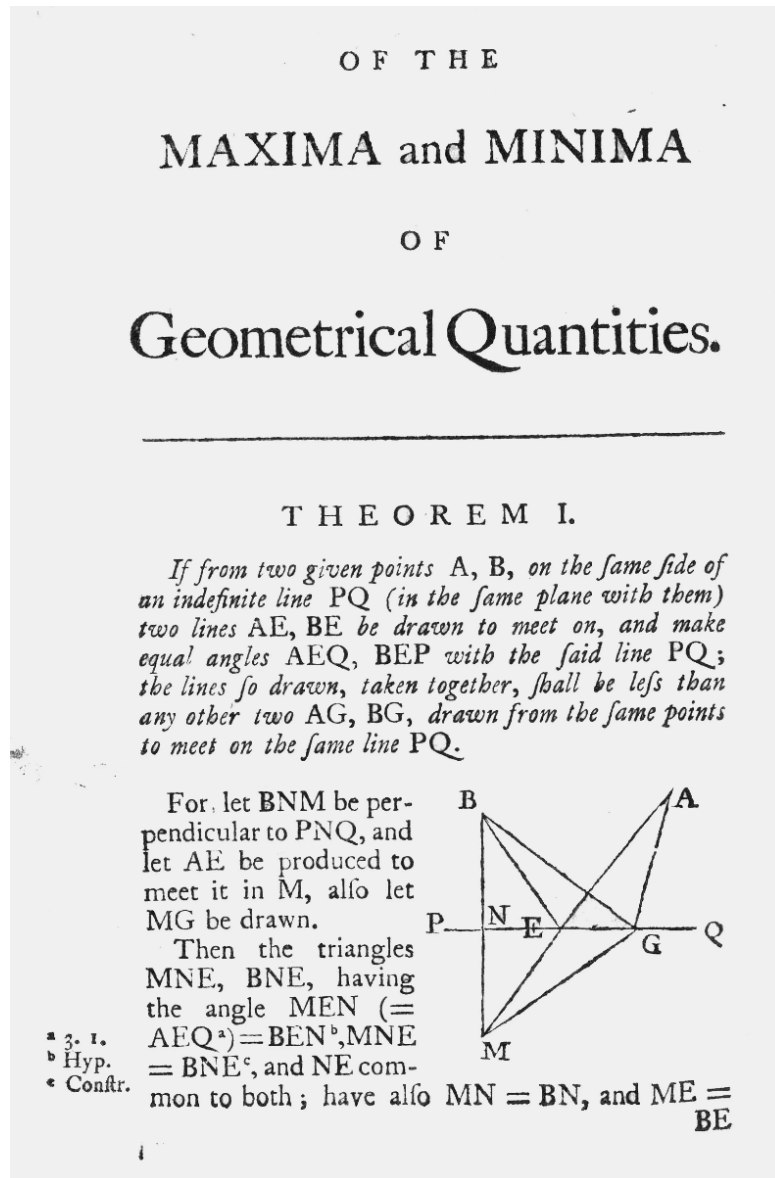
Jiří Rákosník

IV. seminář Matematika a fyzika ve škole, Jevíčko 20.—22. srpna 2025

David Acheson: Kniha geometrických kouzel, Dokořán 2020

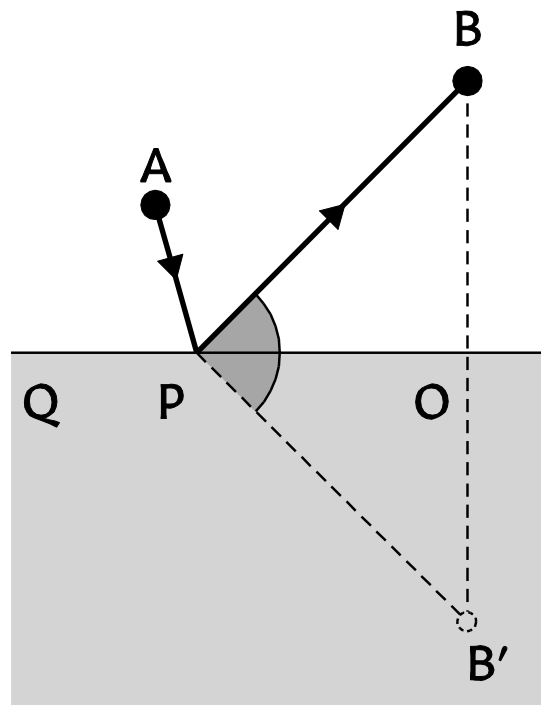

Thomas Simpson: Základy rovinné geometrie, 1760

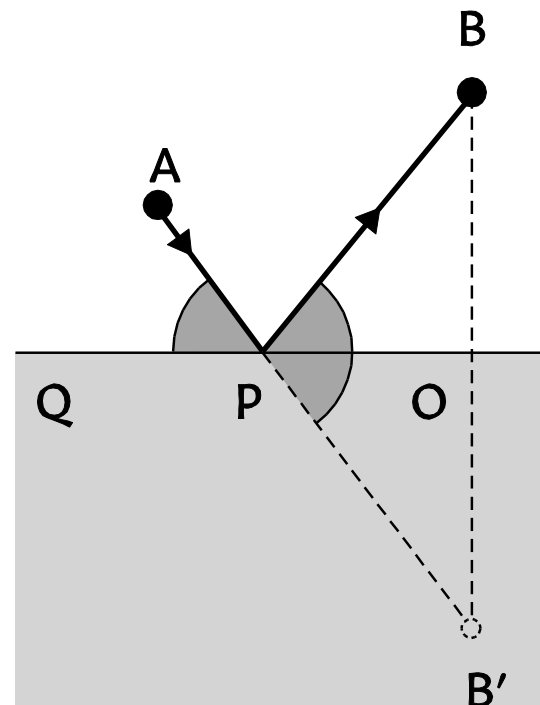

Thomas Simpson (1710–1761)

Thomas Simpson: Základy rovinné geometrie, 1760

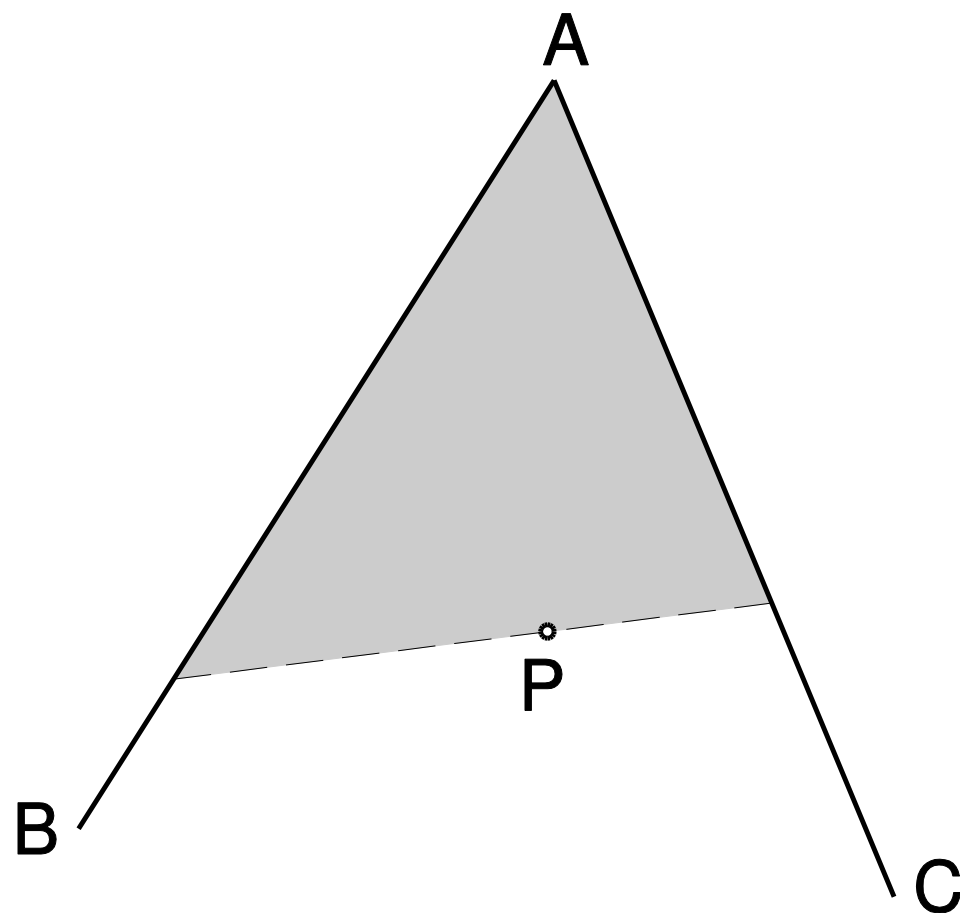
(a)

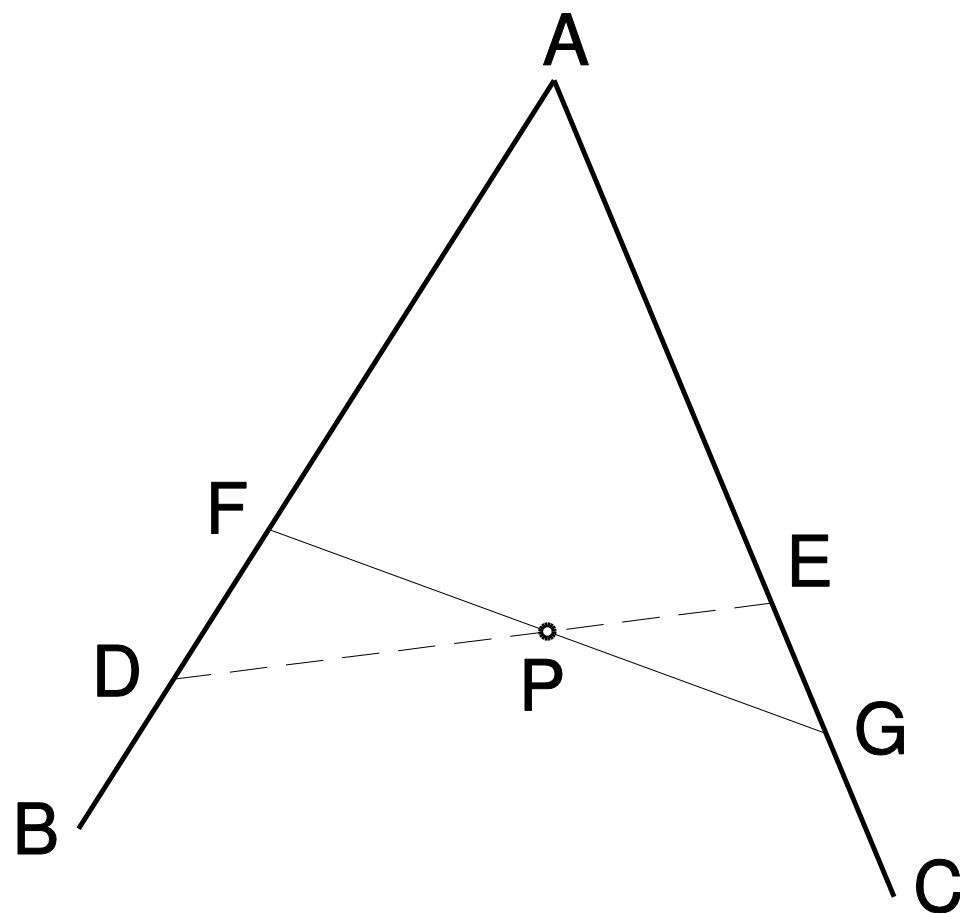
(b)

Hérón Alexandrijský (asi 624 př. n. – asi 548 př. n. l.)

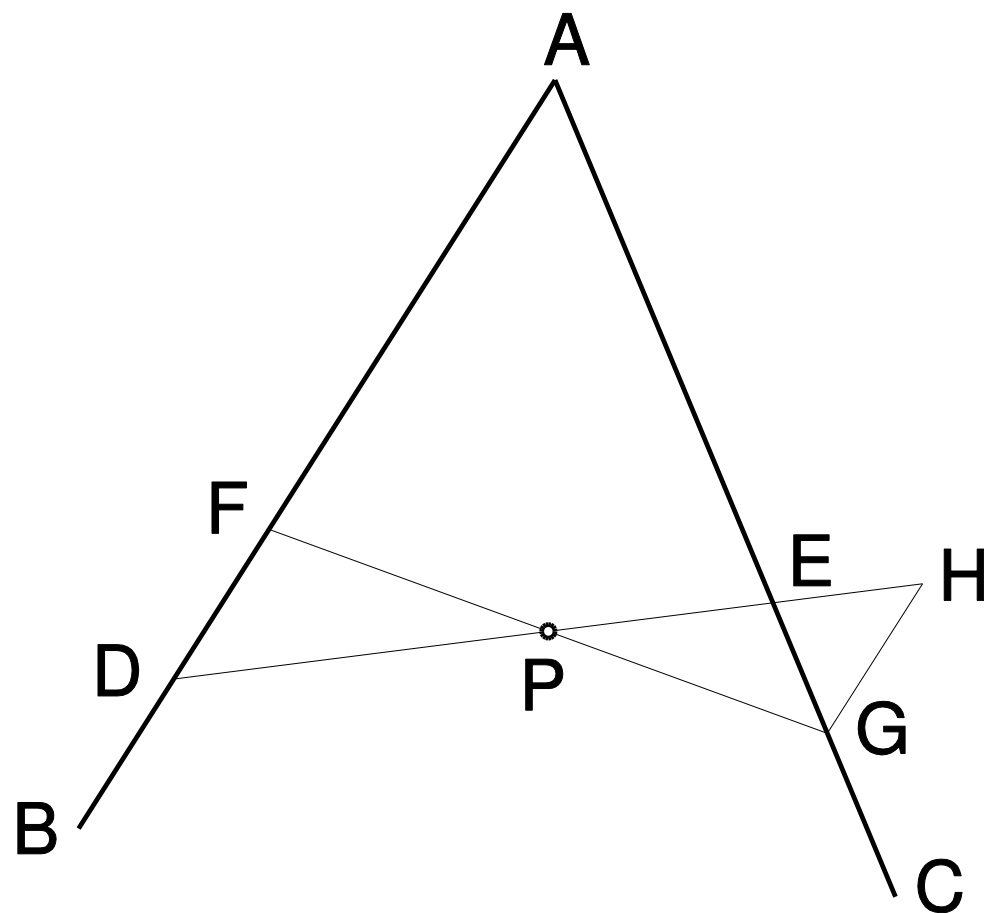
Jiná Simpsonova úloha na minimum

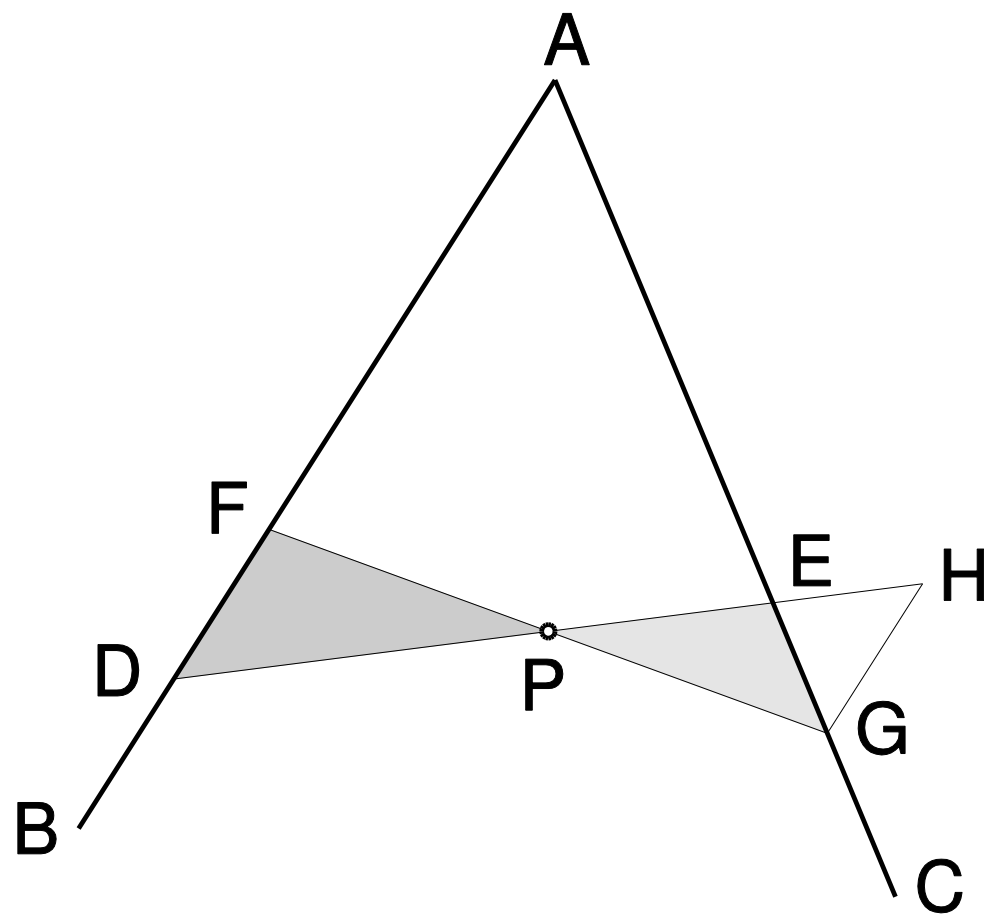
Jiná Simpsonova úloha na minimum

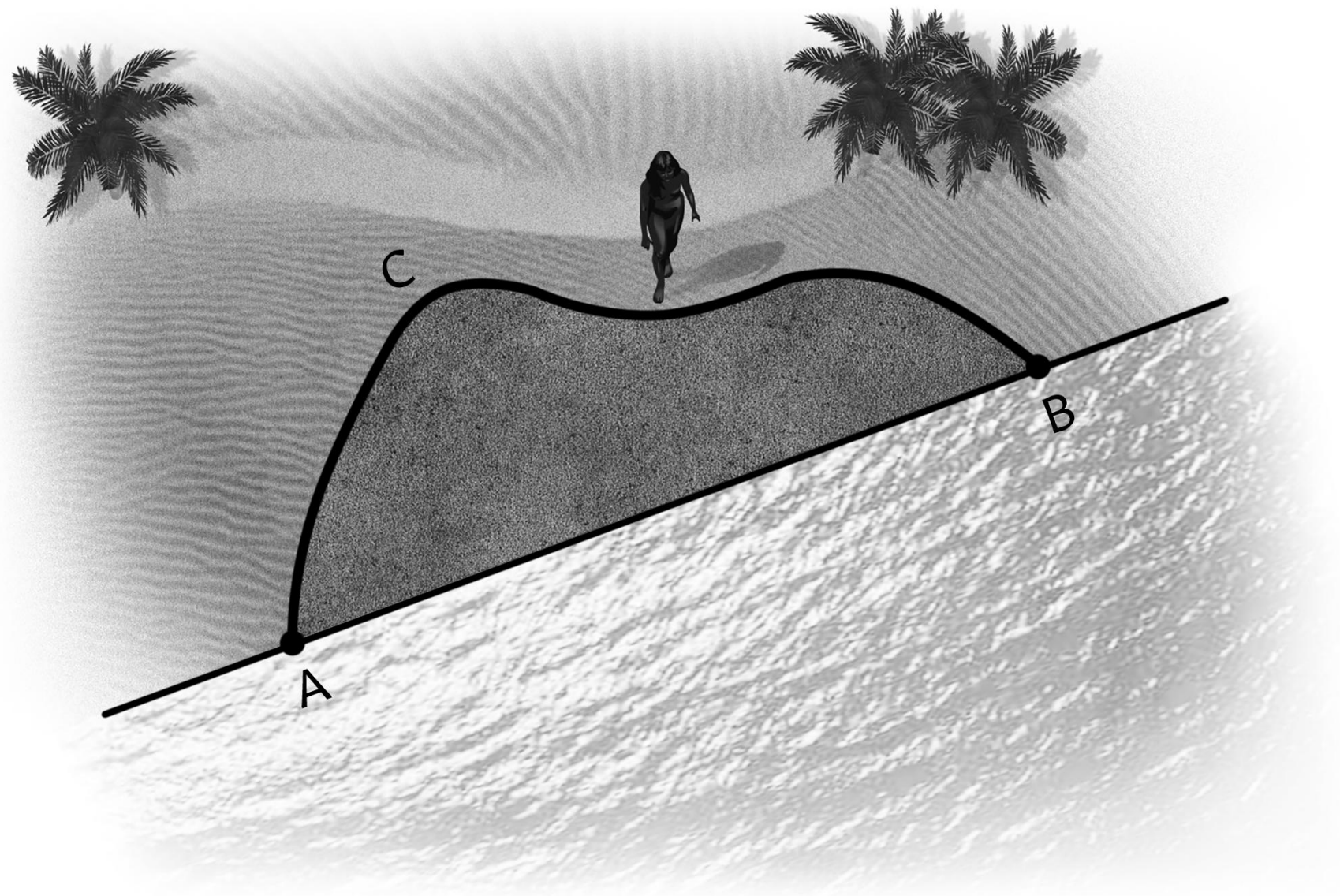
Jiná Simpsonova úloha na minimum

Jiná Simpsonova úloha na minimum

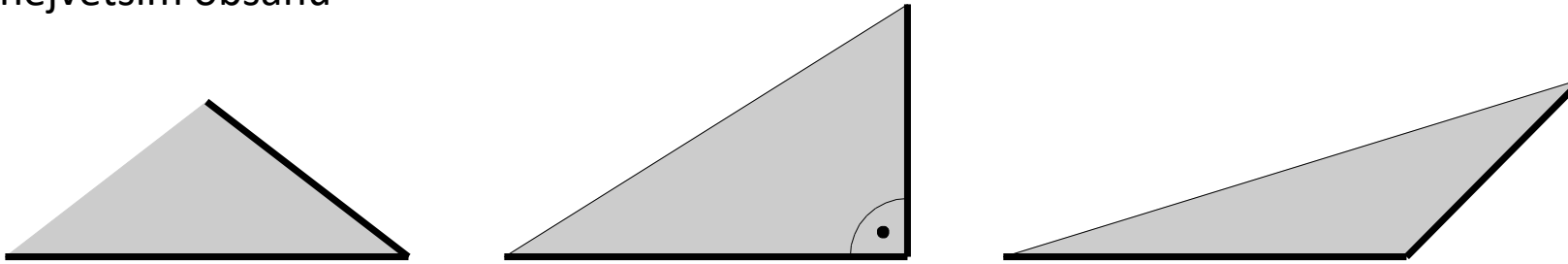

Didónina úloha

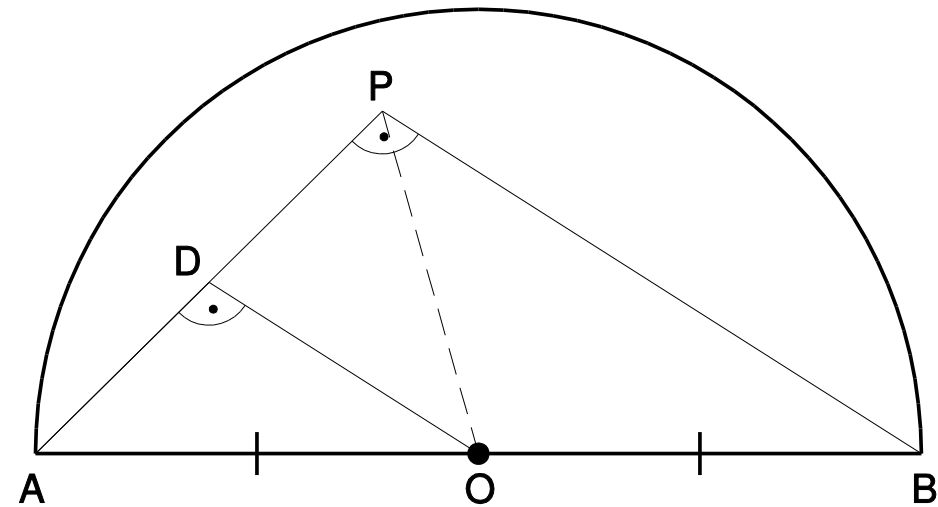
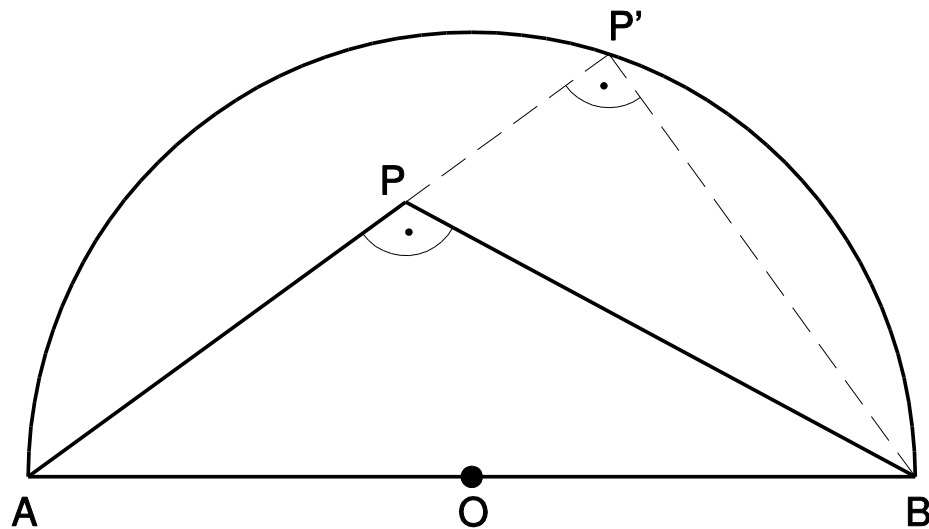

Didónina úloha, příprava

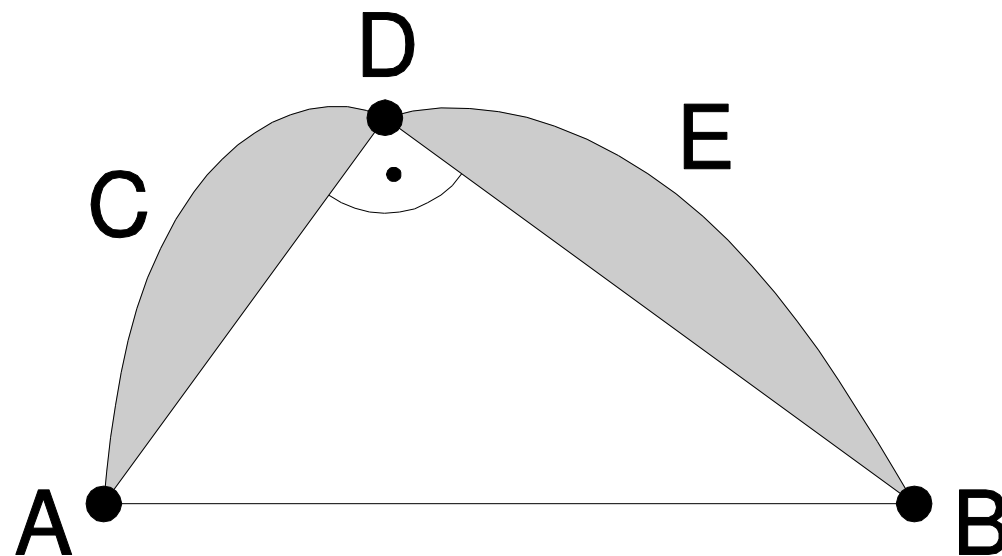
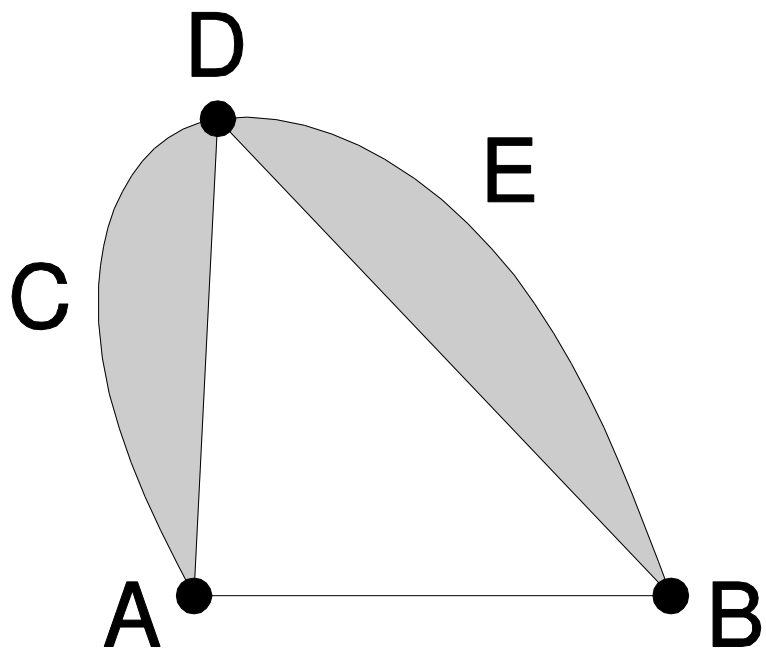
Trojúhelník o největším obsahu

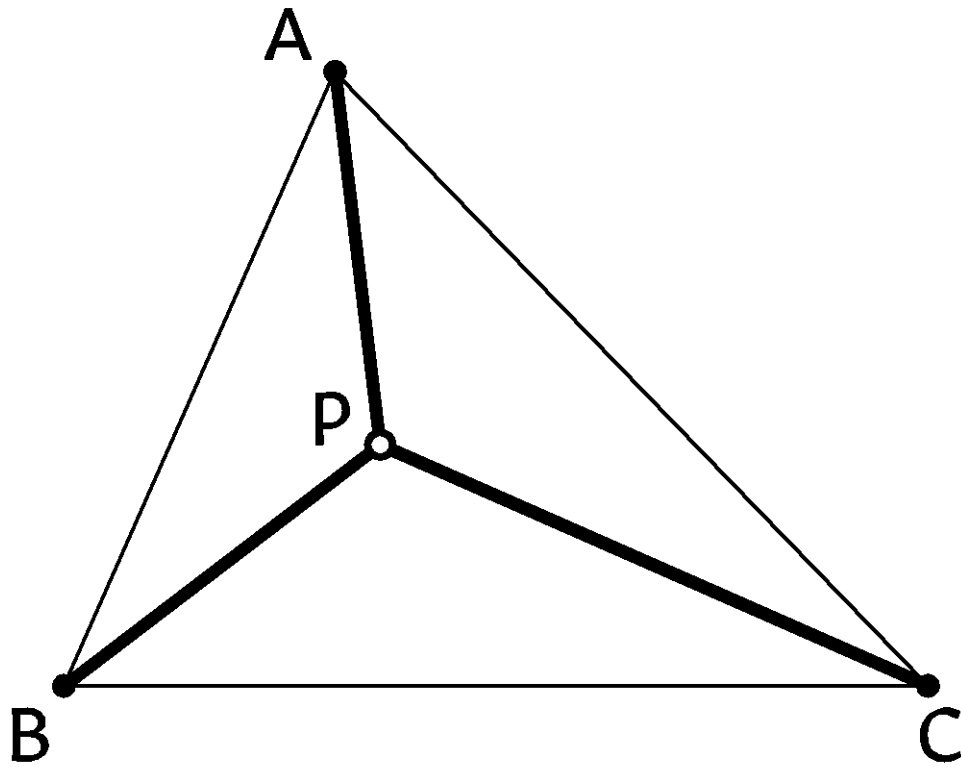
Obrácená Thalétova věta

Didónina úloha, Simpsonovo řešení

Fermatova úloha

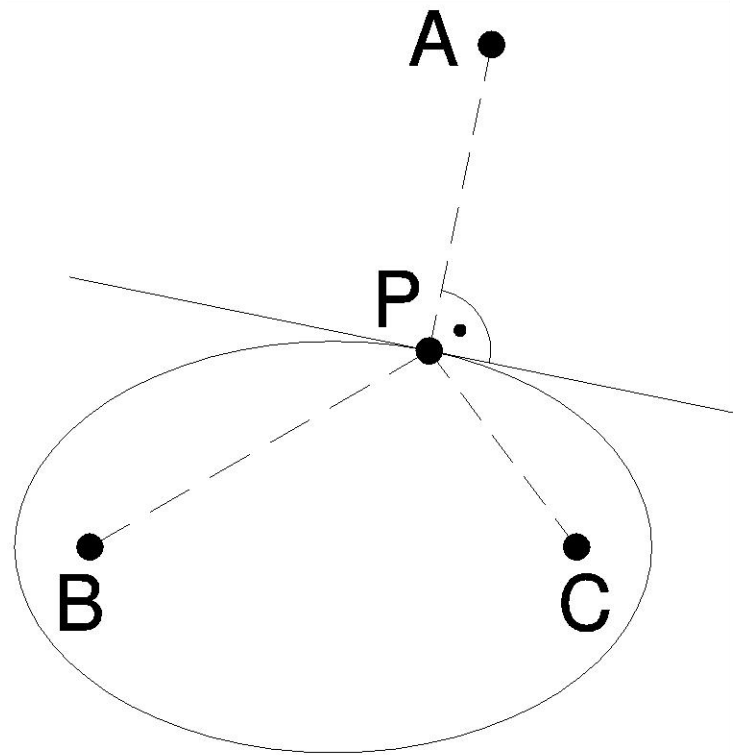

$$|AP| + |BP| + |CP| \rightarrow \text{minimum}$$

Pierre de Fermat (1607–1665)

Fermatova úloha, Torricelliho přístup

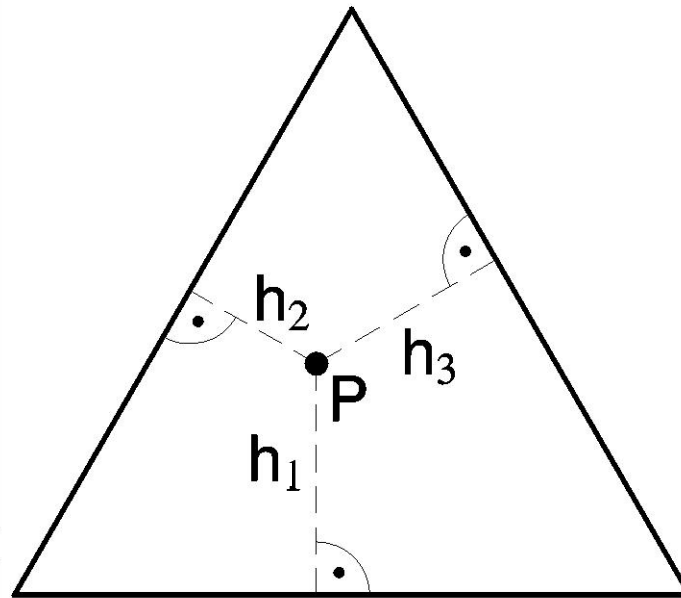
Je-li P hledaný bod,
úsečky AP, BP, CP
svírají úhly $\frac{\pi}{3}$.

Evangelista Torricelli (1608–1647)

Fermatova úloha, Vivianiho přístup

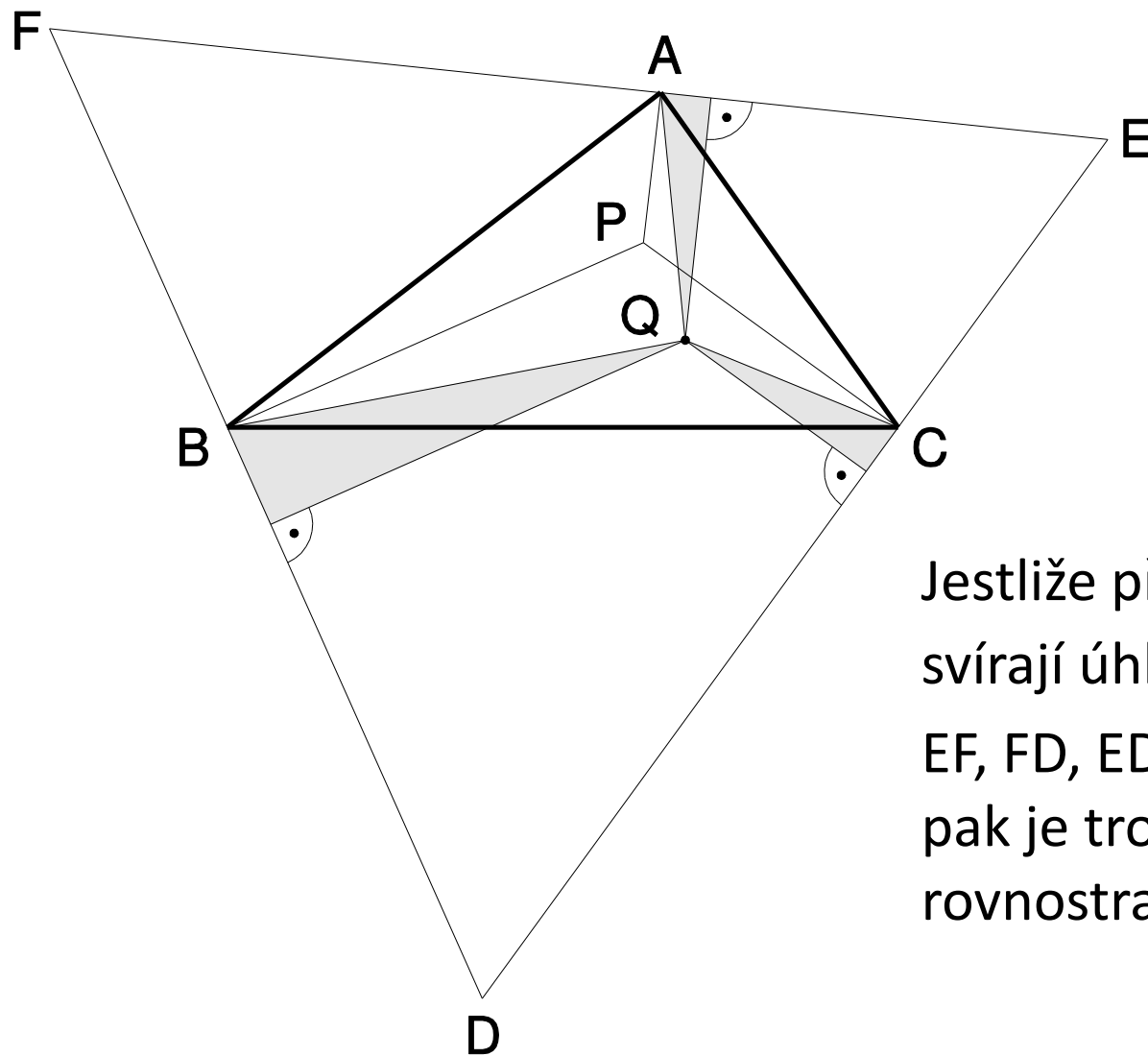
Vincenzo Viviani (1622–1703)

Vivianiho věta:
V rovnostranném
trojúhelníku platí

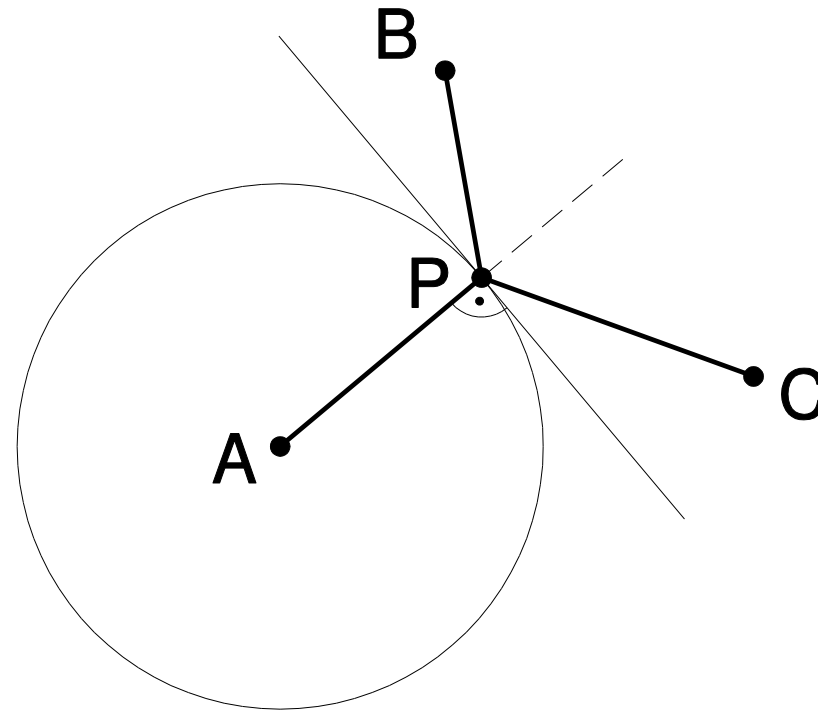
$$h_1 + h_2 + h_3 = h$$

Fermatova úloha, Vivianiho přístup

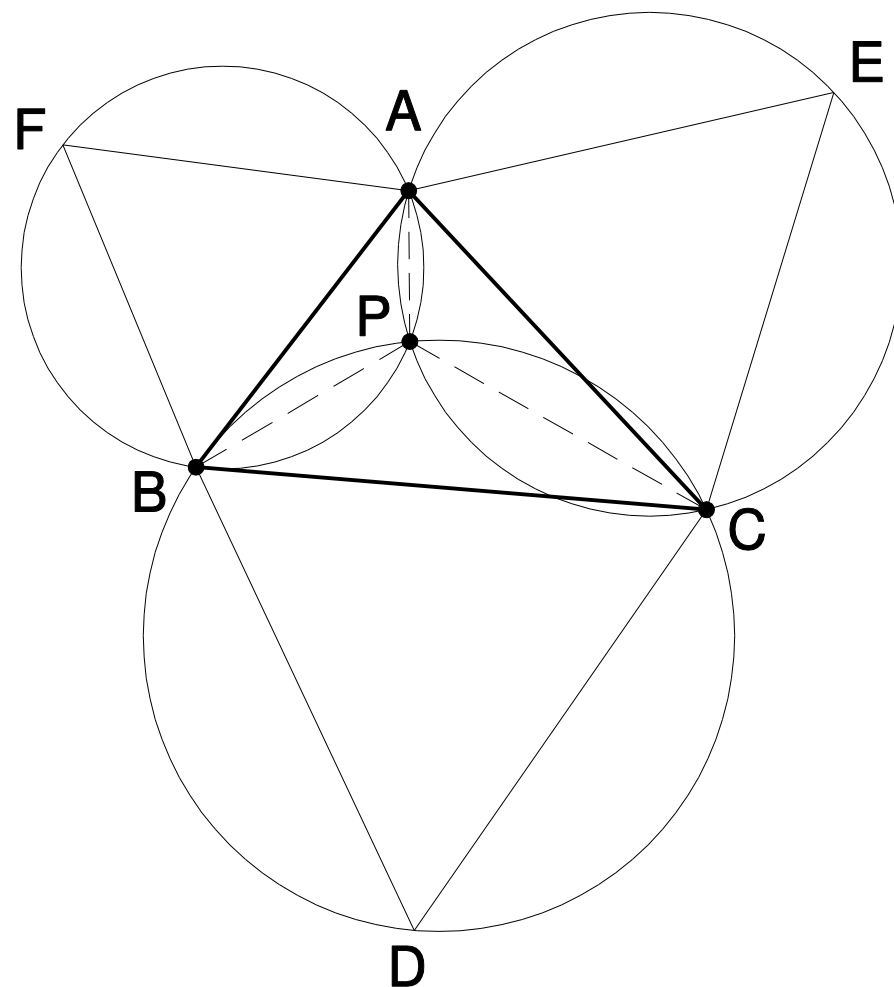
Jestliže přímky AP, BP, CP svírají úhly $\frac{\pi}{3}$ a jsou-li přímky EF, FD, ED kolmé k AP, BP, CP, pak je trojúhelník DEF rovnostranný.

Fermatova úloha, Simpsonův přístup

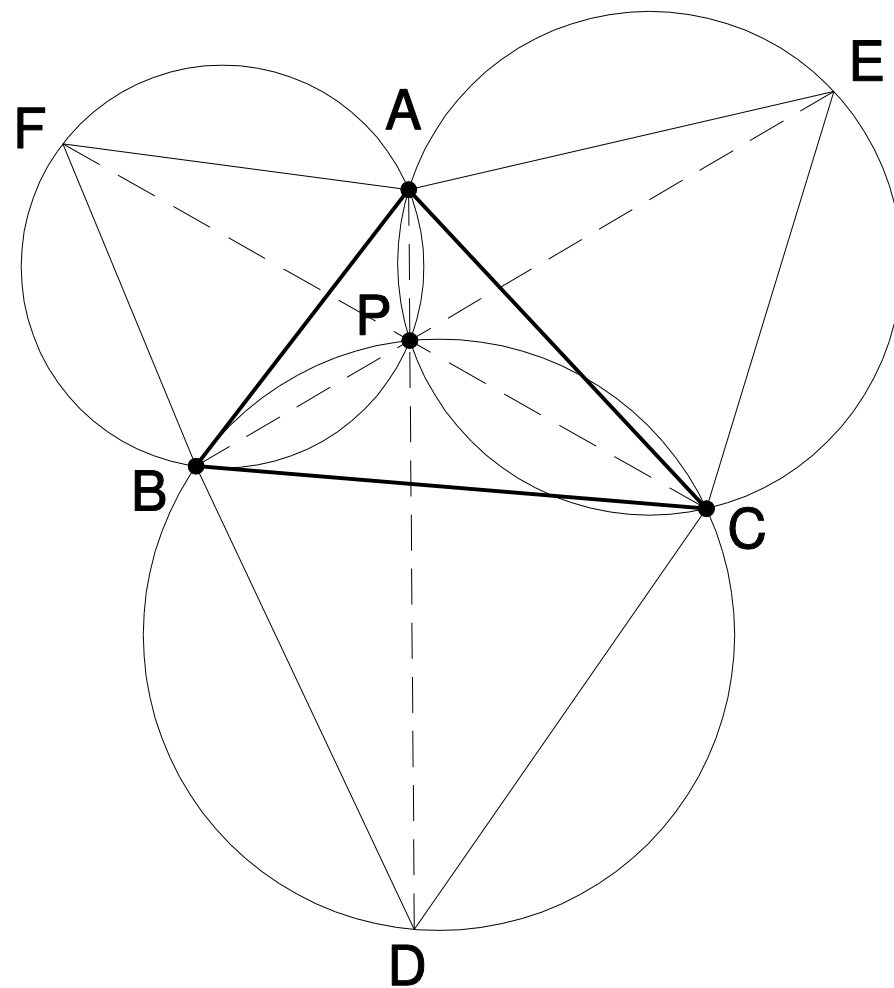
Úhly CPA a APB musí být stejné. Stačí opakovat pro bod B místo A.

Konstrukce Fermatova bodu

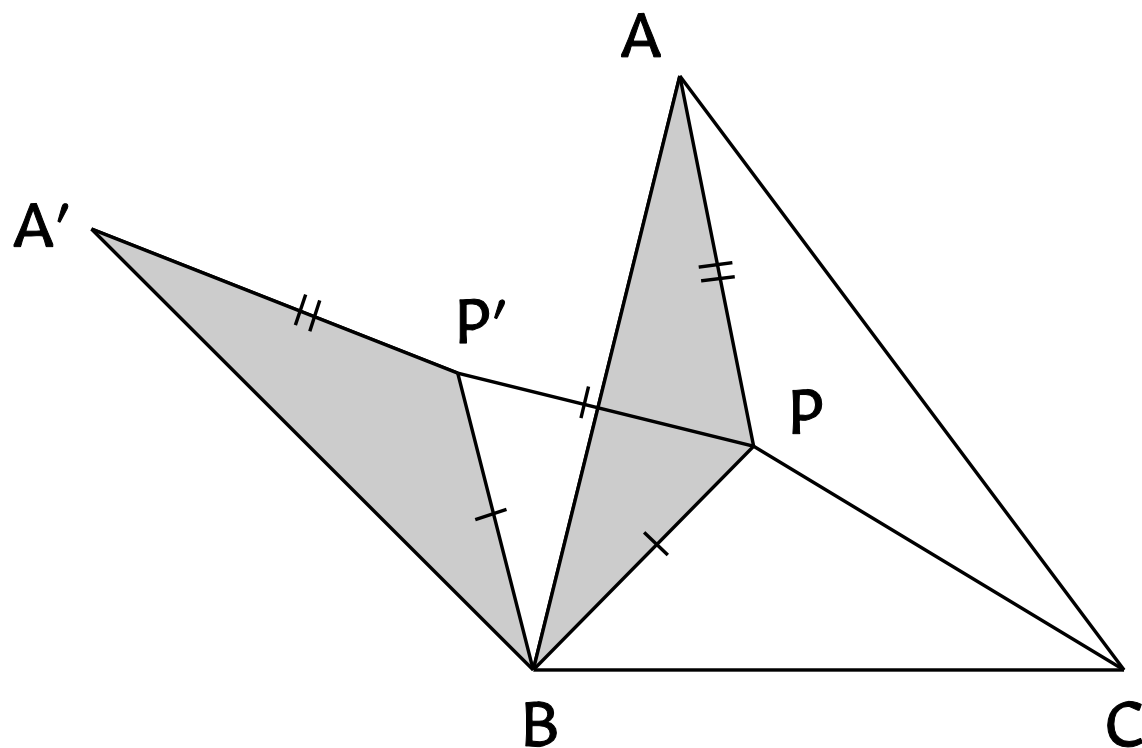
Součet velikostí úhlů APC a CEA je π , proto je čtyřúhelník $APCE$ tětiový.

Konstrukce Fermatova bodu

Úhly APE, FPA, BPF,
DPB, CPD, EPC mají
stejnou velikost: $\frac{\pi}{6}$

Konstrukce Fermatova bodu

Joseph Ehrenfried Hofmann (1900–1973)

Otočíme trojúhelník BPA

kolem B o $\frac{\pi}{6}$:

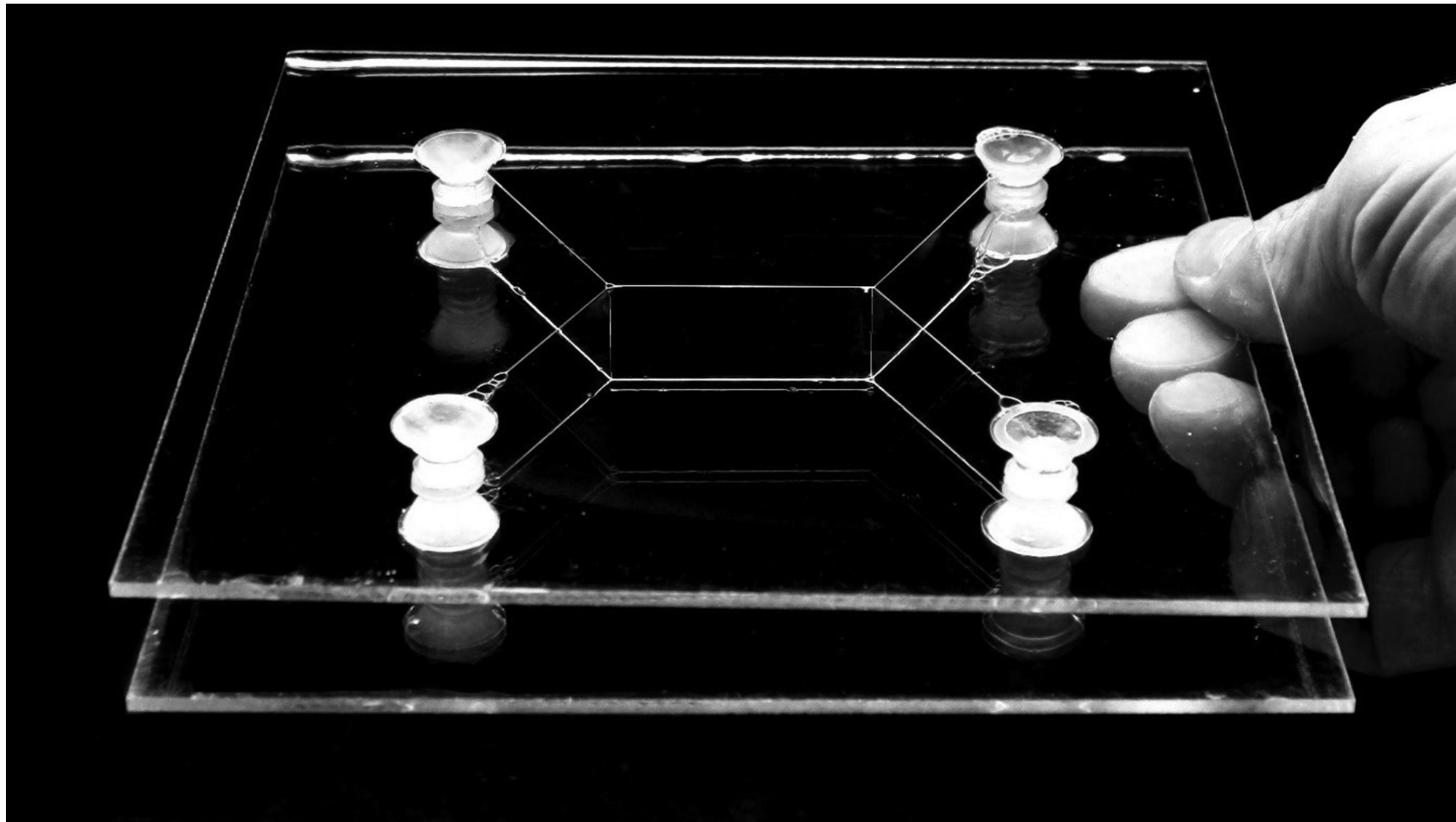
$$A'P' = AP$$

$$P'P = BP$$

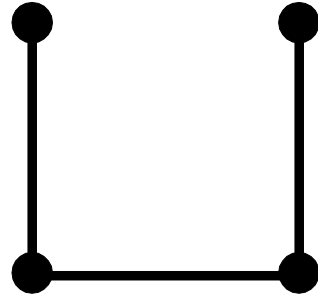
$$AP + BP + CP = A'P' + P'P + CP$$

P je Fermatovým bodem,
když $A'P'PC$ je nejkratší,
tj. když A, P', P, C
leží na přímce.

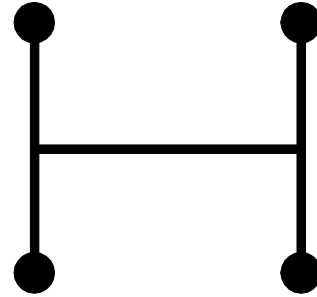
Mýdlové blány

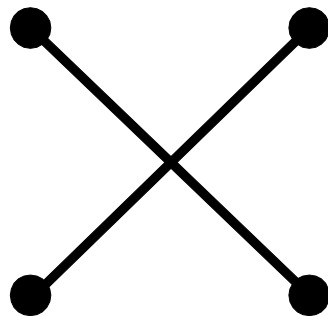
Mýdlové blány

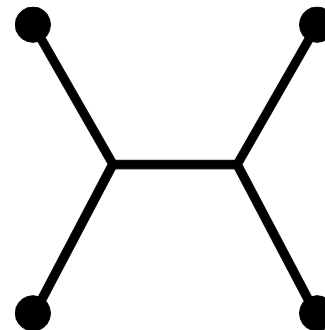
(a) 3

(b) 3

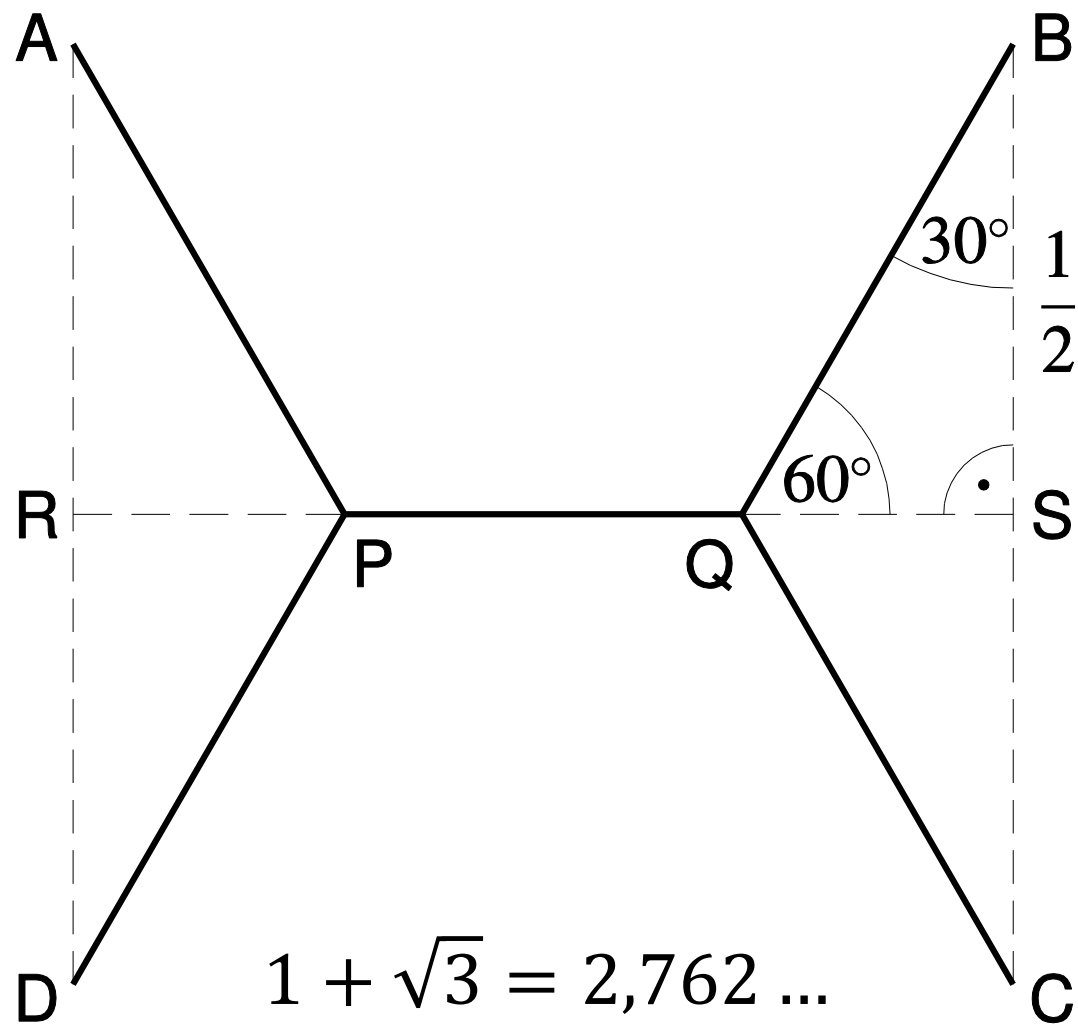

(c) $2\sqrt{2} = 2,828 \dots$

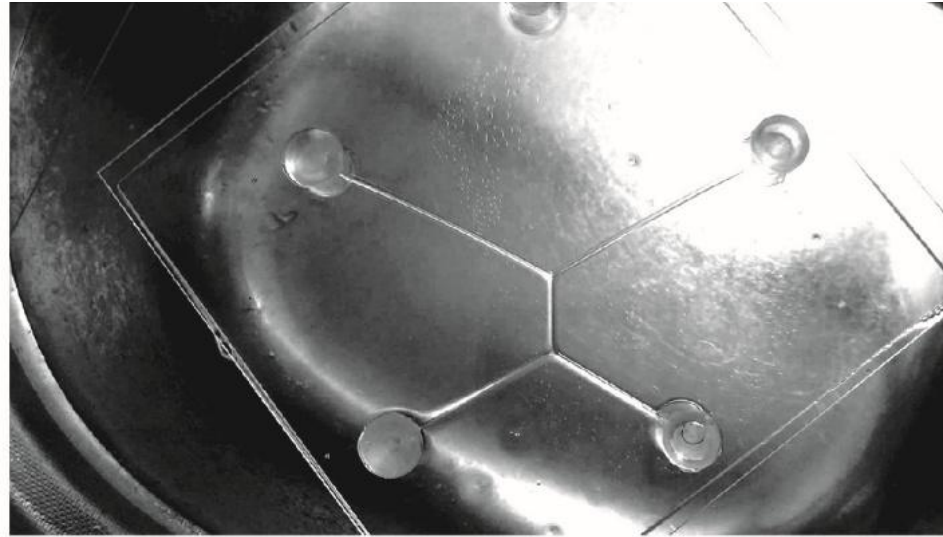
(d) $1 + \sqrt{3} = 2,732 \dots$

Mýdlové blány

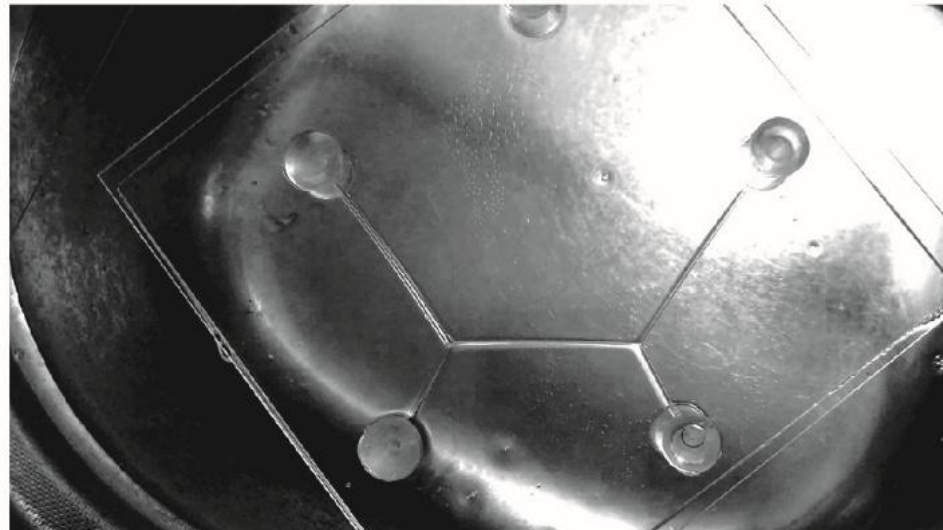

Mýdlové blány

(a)

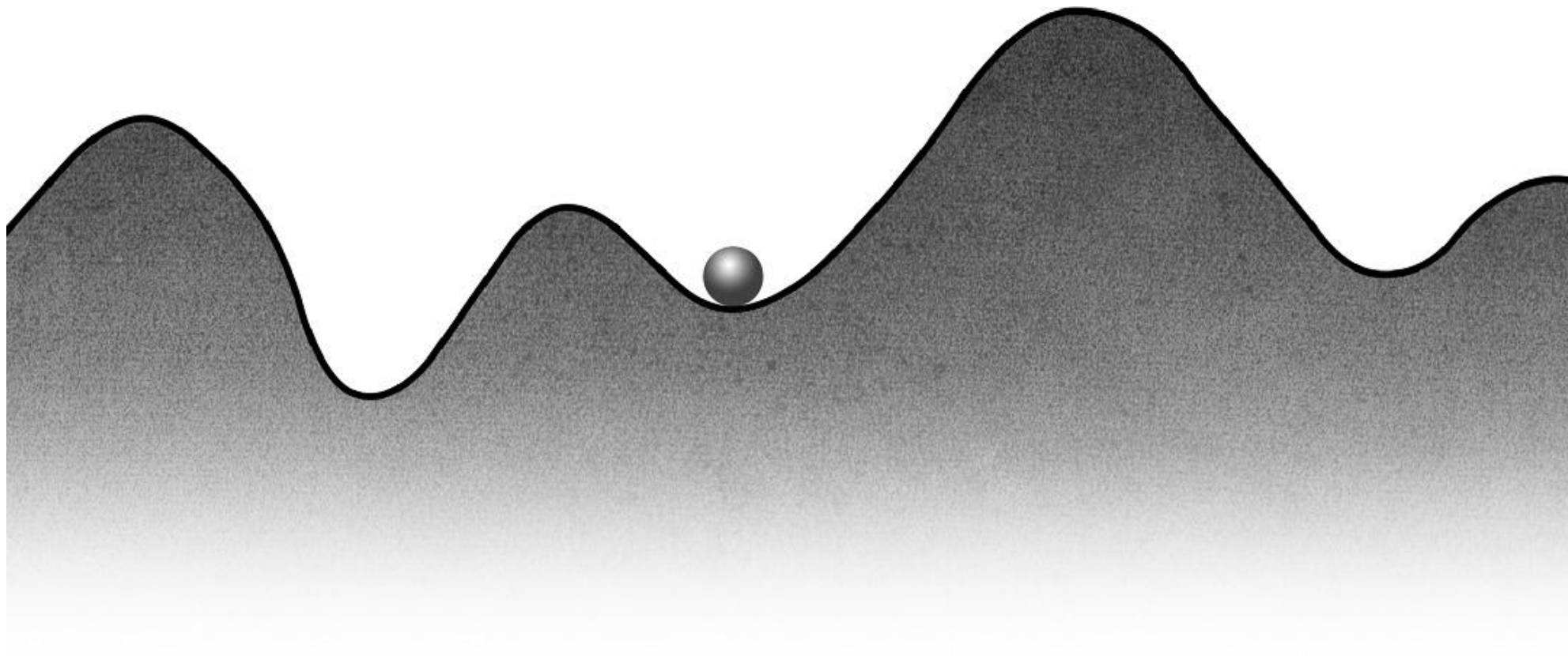

(b)

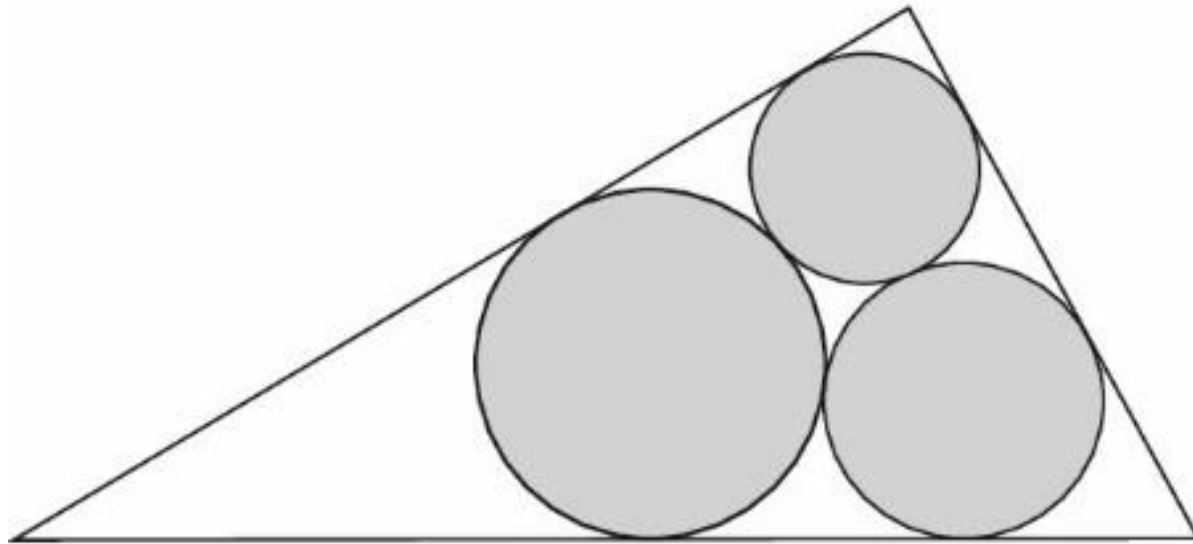

Fyzikální pokus nemusí
ukázat skutečné minimum.

Mýdlové blány

Malfattiho úloha

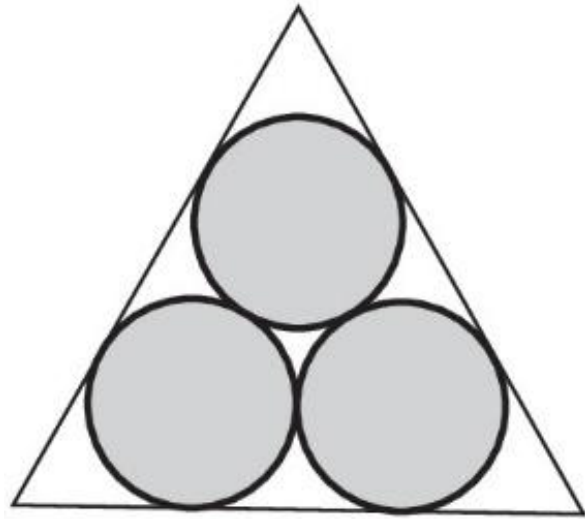

Domněnka: Tři nepřekrývající se kružnice vepsané do trojúhelníku mají největší celkový obsah, pokud se vzájemně dotýkají.

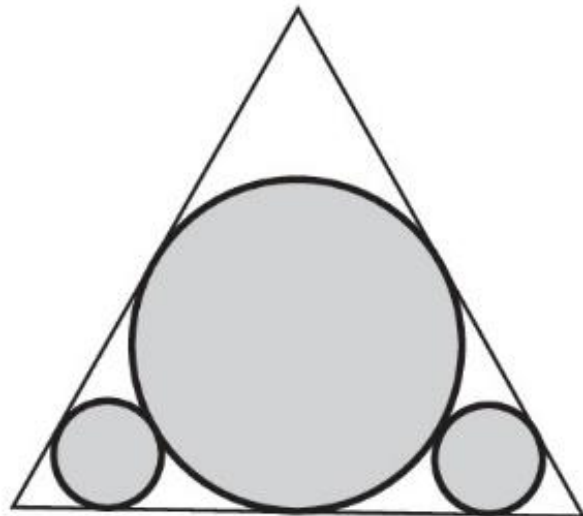

Gianfrancesco Malfatti (1731–1807)

Malfattiho úloha – něco nehraje

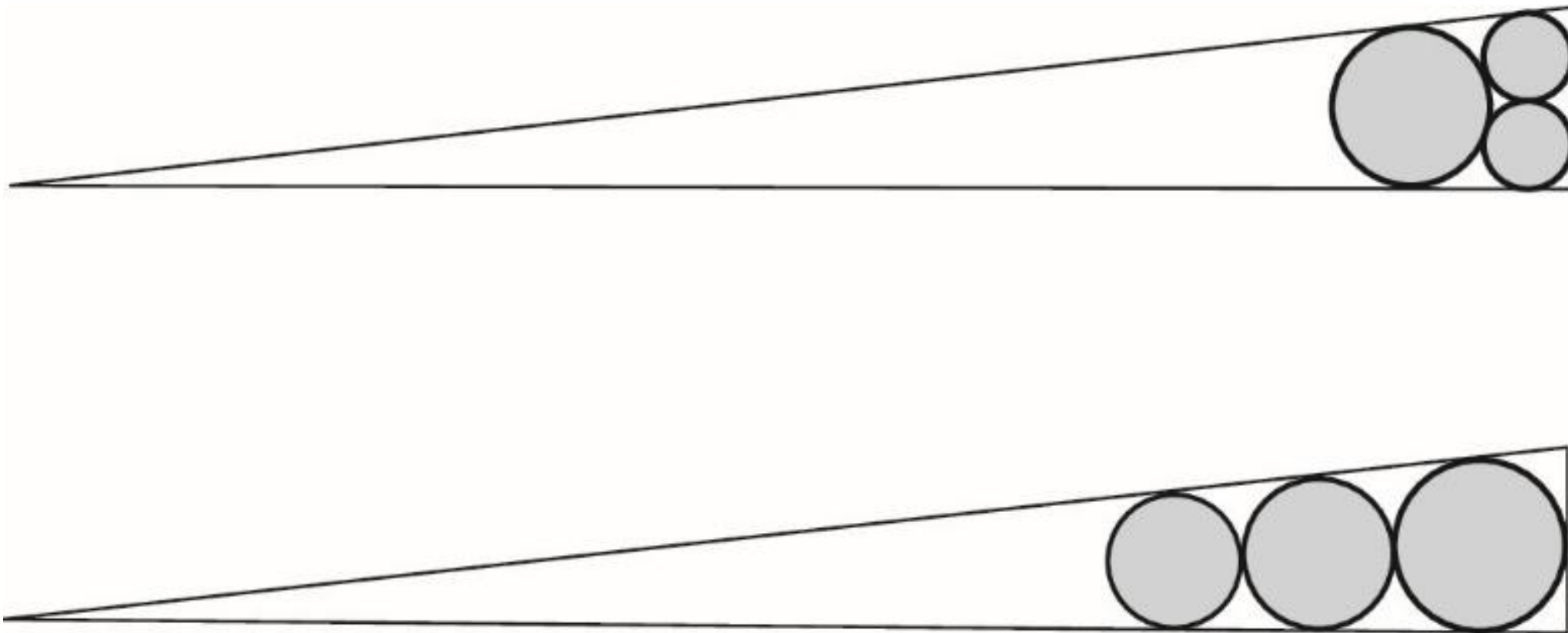

$$\frac{\pi \sqrt{3}}{(1 + \sqrt{3})^2} \approx 0,729$$

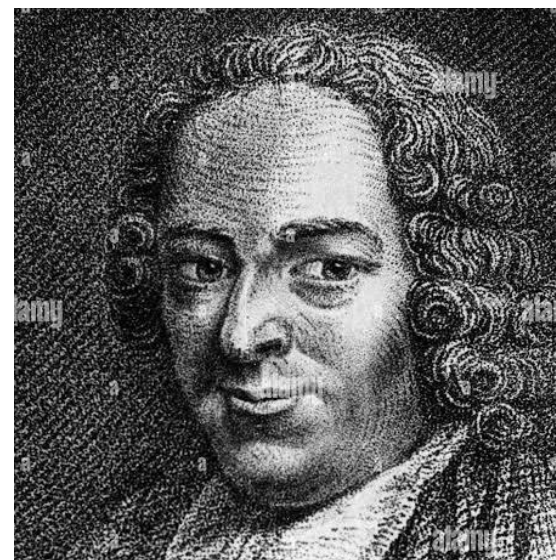
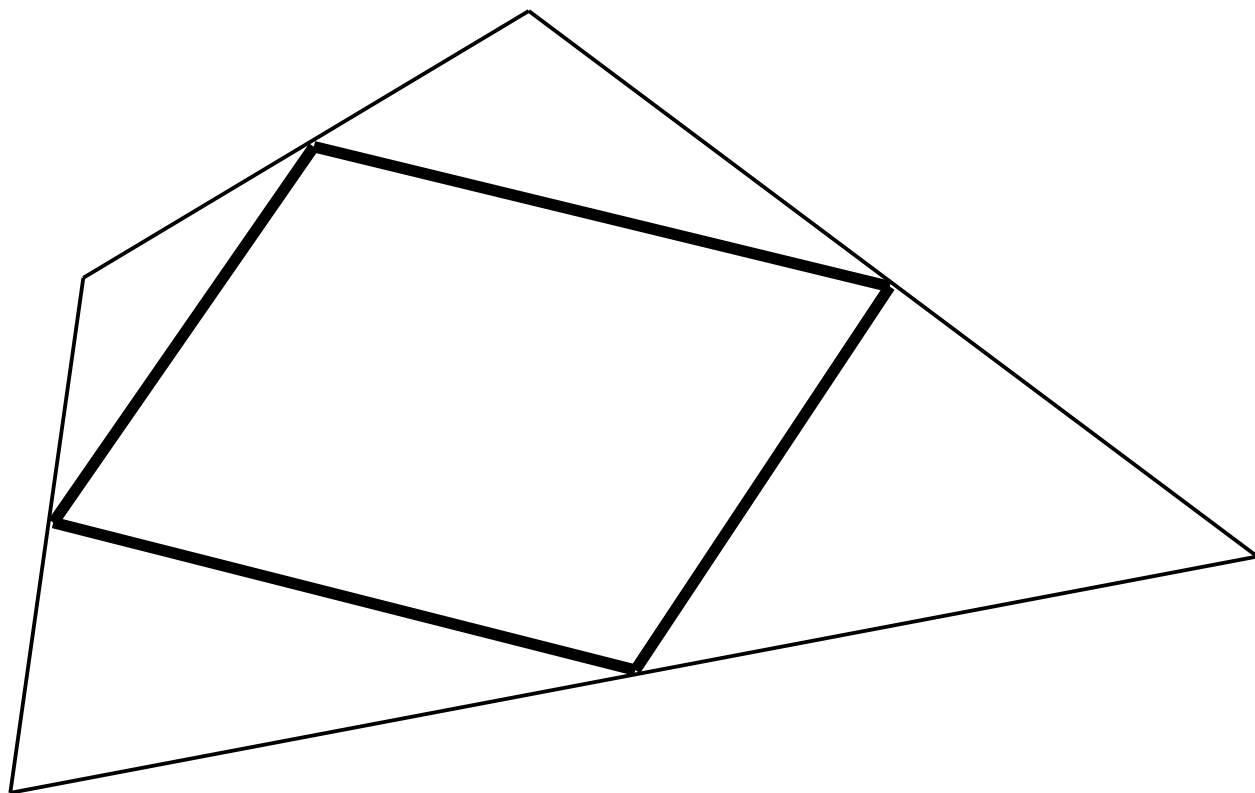

$$\frac{11\pi}{27\sqrt{3}} \approx 0,739$$

Malfattiho úloha – protipříklad

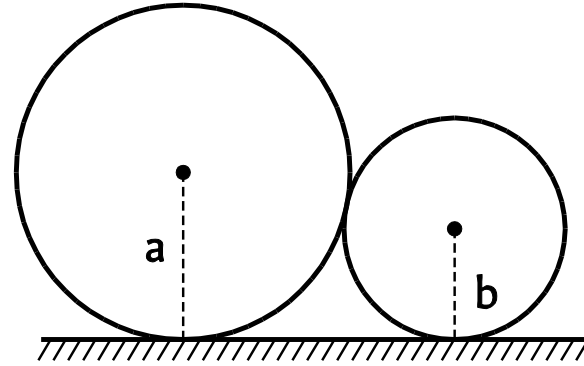

Varignonova věta

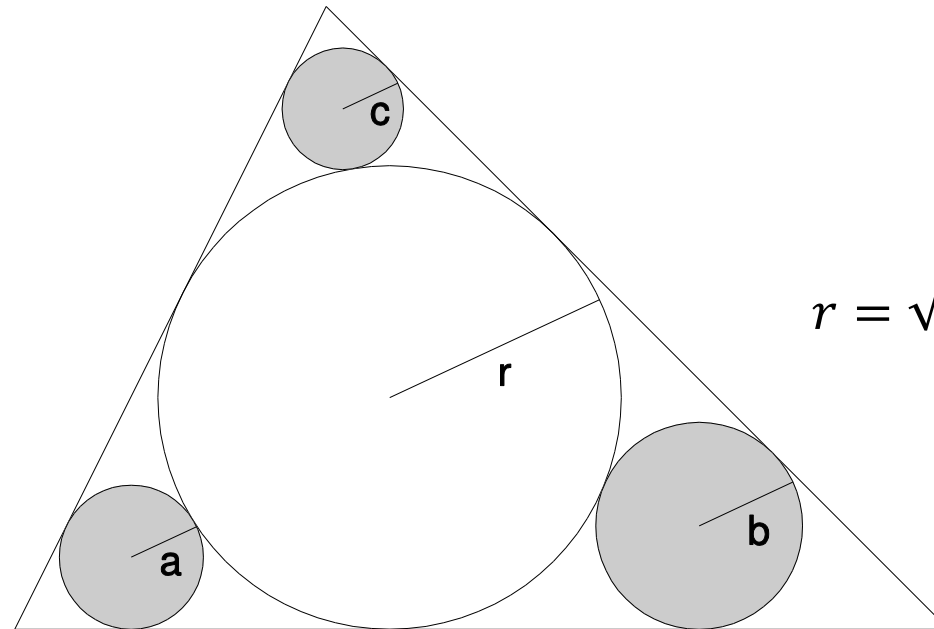
Pierre Varignon (1654–1722)

Geometrie v Dámském zápisníku (1704–1841)

$$D = 2\sqrt{ab}$$

← D →

$$r = \sqrt{ab} + \sqrt{bc} + \sqrt{ac}$$